

הדרן על מסכת מעילה

מאת הגאון ר' אברהם דוד הורביץ זצ"ל - אב"ד שטרסבורג

(מספר קנין תורה בהלכה חלק ז' סי' נ"ה-ב)

וברש"י דקאי על מי שהי' מעשר טלאים והתחיל למנות כשהיו יוצאים בפתח הדיור ועד שלא הגיע לעשרה קפץ אחד מן המנויין לתוך הדיור ואינו מכירו כולן פטורין, בין אותן שיצאו בין אותן שבתוך הדיור, ואפי' הן אלף שיצאו פטורין משום מנין הראוי כו' ע"כ, והקשו התוס' תימה דליבטל ברובא ולחייבי כולן במעשר, דהא דדבר שבמנין לא בטל היינו מדרבנן וקבוע נמי ל"ש רק באו"ה ניכרין וידועין וכו' ולא תירצו כלל.

ומו"ז זצ"ל בפתחא זוטא על הל' עירובין [קודם התחלת הספר בד"ה בספרין] כתב בשם החי' הר"מ מגור ז"ע ליישב קו' התוס' כך, [דדבר שבמנין לא בטל הוא מטעם דבר חשוב] וכתב דלכן דבר חשוב בטל מה"ת זהו מטעם דהתורה"ק לא החשיבה שום דבר גשמי, כיון דכל מה שנקרא דבר חשוב אצל בנ"א הוא רק מחמת חשיבות גשמיותם, ואצל התורה לא נחשב זאת לדבר חשוב, (וציינתי אצלי לר' הגמ' שבועות ט"ו ע"א דפריך עה"פ (נחמיה י"ב) ואעמידה שתי תודות גדולות וגו' מאי גדולות כו' אלא גדולות במינן מי איכא חשובות קמי שמיא, והתניא אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לאביו שבשמים ובתורה"ה ללמדך כתבו אע"ג דמצינו ביומא מ"ד אחד המיוחד שבעדרו כו', מ"מ אין להתפאר כך כיון שמצוה בזה כמו בזה אם מתכוין לש"ש ע"כ).

א"כ שפיר היכא שהתורה"ק החשיבה איזהו דבר להיות חשוב כמו העשירי יהי' קודש [וכמובן דה"ה המנויין להגיע להעשירין] שפיר דבר חשוב כזה אינו בטל גם מה"ת ודפח"ח וש"י עכ"ד הפת"ז שם.

ומעתה מיושב ג"כ קושיית התוס' הנ"ל כאן, דאם קפץ אחד מן המנויין אפי' בין אותן שיצאו כבר (וכפירש"י הנ"ל) דהקופץ ואתן שיצאו כבר הם בדרגא אחת בחשיבות דקדושה אינו בטל, כ"ש בד' התוס' דסוף מעילה שנערב פרוטה דהקדש בין פרוטות חולין שבכיסו בודאי די' חשיבות דהקדש מה"ת לגבי אינם דחולין ואינו בטל, ונמצא לפי"ז דמש"כ המל"מ בתמיהתו דלא מצינו בשום מקום דבר שלא יהי' ביטול מה"ת, ולהנ"ל שפיר מצינו ודו"ק היטב.

א במשנה בסוף המסכת, פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש, כיון שהוציא את הראשונה מעל דברי ר"ע. זהו גי' התוס' וכתבו דר"ע לטעמי' דמחייב על ספק מעילות אשם תלוי, והקשו ותימה וליבטל להאי פרוטה של הקדש שנפלה ברובא, וכ"ת דשיל"מ הוא ע"י פדיון ואפי' באלף לא בטיל הוא, ליכא למימר, דשיל"מ דרבנן הוא כו' א"נ מטבע חשיב ולא בטל עכ"ל, וד"ז ברמב"ם פ"ז מה' מעילה ה"ו דפסק כחכמים דאין מעילה בספק, ולכן כ' דלא מעל עד שיוציא את כל הכיס כמבו' בכ"מ והוסיף עוד וליבטל ברובא י"ל דשיל"מ הוא א"נ מטבע חשוב ולא בטל עכ"ל, ובמל"מ שם תמה מאד, דלא מצינו בשום מקום דבר שלא יהי' לו ביטול מה"ת, והאריך מאד גם בדברי התוס' אלו ע"ש.

ובחי' חת"ס לב"מ (ח"א עמוד ל"ה ד"ה קפץ) כתב בשם התוס' דמטבע חשוב ולא בטל מדרבנן, [נדפס בסוף רמב"ם ח"ד הוצאת מכון חת"ס] וזה קשה מאד, דלא כן משמעות דברי התוס' ומה"ט תמה כל כך המל"מ.

ובספר בית שלמה (קאטלער) אחר שהביא דברי המל"מ ותמיהתו ע"ד התוס' ציין גם הוא לר' הגמ' גיטין (נ"ד רע"ב) דתניא באגוזי פרך נפלו ותפעעו וכו' דפריך והא הכא דמדאורייתא חד בתרי בטל ורבנן הוא דגזרו וכו' הרי מפורש דדבר חשוב בטל מה"ת, וע"כ בא לחדש בד' התוס' עפי"ד הגמ' ביצה דל"ח ע"ב דקא' הרי שנתערב לו קב חטין בעשרה קבין חטין של חבירו יאכל הלה וחד, ומזה דממון בעלים לא בטל, ומבואר בגמ' כריתות (יח ע"ב) דגם הקדש הו"ל איסורא דאית בי' ממונא ומה"ט אכל שוה חצי פרוטה דהקדש היום ולאחר ג' שנים עוד שוה חצי פרוטה מצטרף ומעל, אף דעבר יוה"כ דמכפר, כי מכפר יו"כ על איסורא על ממונא לא מכפר, ועפי"ז הקשה דהו"ל להתוס' לתרץ דמטעם ממון בעלים דהקדש לא מכפר ונדרחק מאד בדברי התוס' והעלה דעדיין אין מיושב כל צרכו רק נתקטן הפליאה.

ב ולע"ד בישוב קו' התוס' אולי בדרך זו, דבב"מ ד"ו ע"ב הובא המשנה קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין,